

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİNDE GÖREV YAPAN ATÖLYE VE LABORATUVAR ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF THE OPINIONS OF WORKSHOP AND LABORATORY TEACHERS WORKING IN VOCATIONAL AND TECHNICAL ANATOLIAN HIGH SCHOOLS ON THE DISTANCE EDUCATION PROCESS

Ufuk İLHAN

MEB., ufukilhan55@hotmail.com; <https://orcid.org/0009-0001-9475-8677>

Ayşegül ÖGE

MEB., yilmazoge727@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0004-2180-7505>

Yılmaz ÖGE

MEB., yilmazoge28@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0001-3049-7594>

Tuncay ORUÇ

MEB., tuncay.oruc.86@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0009-9064-8903>

Hasan Basri GÜNGÖR

MEB., hasanbasrigungor51@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0004-5025-4292>

Resul ELÇİ

MEB., resulelci02@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-5865-4440>

ÖZET

Dünyada ve ülkemizde etkisini çok güçlü bir biçimde gösteren Covid-19 salgını bir takım uygulamaların hayata geçmesini hızlandırmıştır. 2020 Mart ayında salgın sebebiyle ülkemizdeki okullar kapatılmış ve uzun bir süre eğitim öğretime ara verilmiştir. Bu da uzaktan eğitimin gündeme gelmesini ve bu konuda yatırımlar yapılmasını sağlamıştır. 2020 Eylül ayından itibaren tüm eğitim kademelerinde uzaktan eğitim uygulamaları yapılmaya başlanmış ve bu konudaki tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu çalışmada, son dönemlerde yaşadığımız salgın sonrasında önemi artan uzaktan eğitimin, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde nasıl uygulandığının öğretmen görüşlerine göre incelemesi amaçlanmıştır. İlkokul, ortaokul ve akademik eğitim veren liselerde öğrenim gören öğrencilere göre Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrencilerinin farklılaştığı düşünülerek bu çalışma hazırlanmıştır. Bu okullarda müfredatın büyük kısmının uygulamaya dayalı olmasının uzaktan eğitim yapılmasına olumlu ya da olumsuz etkileri araştırılmıştır. Araştırma sürecinde nitel araştırma desenlerinde olgubilim deseni model olarak tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiş farklı branşlardaki gönüllü 14 atölye ve laboratuvar öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak uzman görüşü ve pilot uygulaması yapılarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form aracılığı ile toplanan görüşme verileri içerik analizi yolu ile çözümlenmiştir. Araştırmada mesleki ve teknik anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime bakış açılarının olumsuz olduğu belirlenmiştir. Bunun en büyük sebebi olarak derslerin büyük çoğunluğunun uygulama gerektirmiş olması gösterilmiştir. Ayrıca bu okullarda eğitim gören öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları uzaktan eğitime katılımı olumsuz etkilemekte fırsat eşitliğini ortadan kaldırdığı, bu durumun da uzaktan eğitimin verimli olmasının önündeki en büyük engel olduğu araştırma sürecinde belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Öğretmen Uzaktan Eğitim

ABSTRACT

The Covid-19 epidemic, which has a very strong impact in the world and in our country, has accelerated the implementation of a number of practices. In March 2020, schools in our country were closed due to the epidemic and education was suspended for a long time. This has brought distance education to the agenda and investments have been made in this regard. As of September 2020, distance education practices have started to be implemented at all education levels and have brought about discussions on this issue. In this study, it is aimed to examine how distance education, which has increased in importance after the recent epidemic, is implemented in Vocational and Technical Anatolian High Schools, according to teachers' opinions. This study was prepared considering that Vocational and Technical Anatolian High School students differ from the students studying in primary schools, secondary schools and academic high schools. The positive or negative effects of the fact that most of the curriculum in these schools is based on practice have been investigated. During the research process, the phenomenological pattern was preferred as a model in qualitative research designs. The study group of the research consists of 14 volunteer workshop and laboratory teachers from different branches, determined by easily accessible sampling method, one of the purposeful sampling methods. In the research, a semi-structured interview form prepared by the researchers after expert opinion and pilot application was used as a data collection tool. The interview data collected through this form was analyzed through content analysis. In the research, it was determined that teachers working in vocational and technical anatolian high schools had negative perspectives on distance education. The biggest reason for this is that the majority of the lessons required practice. In addition, it was determined during the research process that the socio-economic status of the students studying in these schools negatively affects participation in distance education and eliminates equality of opportunity, and this situation is the biggest obstacle to the efficiency of distance education.

Keywords: Vocational and Technical Anatolian High Schools, Teacher, Distance Education

1. GİRİŞ

Bugün, “teknoloji” olarak tanımlanan ve anlam itibariyle üretim hizmetlerinin gelişim ve yönetimini içeren bilimsel uygulamalar, özellikle sanayi alanıyla birlikte etkinliğini arttırarak günümüzde pek çok alanın ihtiyacını karşıladığı bir duruma gelmiştir (TDK, 2022; Ural, 2015). Bu gelişim dünyanın her noktasında kendini hissettirmiş ve toplumlar bu gelişimlerden azami derecede yararlanmak istemişlerdir. Teknolojiyi kullanan bireylere baktığımızda gençlerin yoğunlukta olduğunu kolaylıkla görebiliyoruz. Daha insan doğmadan önce teknolojik cihazlarla tanışıyor ve ölene kadar bu teknolojiden yararlanmak istiyor. Bazen insanlar teknolojiden uzak kalmak isteseler de bu çoğu zaman pek de mümkün olmuyor. Bundan 60-70 yıl öncesinde ülkemizin birçok yerleşim yerinde elektrik bile yokken, geldiğimiz nokta teknolojide ne kadar yol kat edildiğini gözler önüne seriyor. Paranın dijitalleşmesi, alışverişin çevrimiçi yapılması gibi olanaklar teknolojiyi kullanmanın sağladığı kolaylıkları anlatmaya yetiyor.

Uzaktan eğitim kavramı çok genel ve içeriğinde birçok bilgiyi barındırdığı için alan yazı araştırmalarında sıkça karşımıza çıkmaktadır. Türk Dil Kurumu (2022), uzaktan eğitimi “Öğrenci ile öğretmenin yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimi” şeklinde tanımlamıştır. Uzaktan eğitim teknolojik imkânlardan istifade edilerek, zamandan ve mekândan bağımsız biçimde eşzamanlı veya farklı zamanlarda yapılan öğretim programları olarak tanımlanabilir. Çeşitli organizasyon biçimleri olan uzaktan eğitimde “e-öğrenme” olarak da adlandırılan öğrenci ile eğitici-öğretmen aynı etkileşim sağlarsa buna “senkron”, farklı zamanlarda (gecikmeli olarak)

etkileşim içinde bulunurlarsa buna da “asenkron” öğrenme çevresi tasarımı denilmektedir (Jones ve Laffey, 2002). Bu konuda daha derin bilgiye sahip olabilmek için uzaktan eğitimin dününe ve bugününe bakmak faydalı olacaktır. Kaya (2002) araştırmasında, uzaktan eğitimin 1840 yılında İngiltere’ de başladığını ifade etmiş, mektupla öğrencilere ders verildiğini anlatmıştır. Yine bu derslerde notla değerlendirme yapıldığını belirtmiştir. Daha sonraki süreçte uzaktan eğitimin radyo yayınlarıyla ve televizyon vasıtası ile devam ettiğini görmekteyiz.

Göktaş, Gedik, Karoğlu ve Çağıltay’ın (2009) araştırmalarından anladığımız kadarıyla, ülkemizde uzaktan eğitimin başlangıcı Tanzimat Dönemi’nde halkın yararlanması için başlatılan dersleri kaçıran kişilerin takip edebilmesini sağlamak amacıyla, 1860’lı yılların başında derslerin gazete vasıtasıyla insanlara ulaştırılması şeklinde olmuştur. İşman (2008) ise, 1924 yılında John Dewey’in ülkemize gelmesi ve öğretmen yetiştirme konusunda uzaktan eğitimi önermesi üzerine uzaktan eğitim kavramıyla tanıştığımızı belirtmektedir. Kaya (2002) ise bu konuda, ülkemizde ilk kez 1927 yılında uzaktan eğitim fikrinin gündeme geldiğini ancak; o yıllarda halkın büyük bir çoğunluğu okuma yazma bilmediği için, mektupla uzaktan eğitimin gerçekleştirilemeyeceği sebebiyle 1956 yılına kadar ülkemizde uzaktan eğitimin uygulanmadığını belirtmiş; 1956 yılında ise Ankara Üniversitesi’nde uzaktan eğitim uygulamalarının başladığını ifade etmiştir. İşman’a (2008) göre ise, ülkemizde 1952 yılında radyo programlarıyla uzaktan eğitime başlanmıştır. Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere ülkemizde uzaktan eğitimin başlangıcına dair farklı görüşler bulunmaktadır.

18. Yüzyılda başladığı ve o dönemlerde uzaktan eğitimin mektuplarla yapıldığı düşünüldüğünde günümüzde gelinen nokta, ne kadar yol alındığını açıkça göstermektedir. Günümüzde uzaktan eğitim için internet, bilgisayar, tablet, telefon gibi çok gelişmiş teknolojiler kullanılmaktadır. Oysaki uzaktan eğitimin geçmişine bakıldığında mektup, radyo ve televizyon kullanıldığı görülmektedir. Ağır, Gür ve Okçu (2008), günümüzde hızla gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek için uzaktan eğitime duyulan ihtiyacın yadsınamaz olduğunu ve gelişen teknolojinin, var olan eğitim sisteminde değişiklik yapmayı zorunlu kıldığını belirtmektedir. Tüm bu bilgilerden de anlaşılıyor ki teknolojik gelişmeler eğitimi etkilemiş ve değişimlerin olmasına mecbur kalınmıştır. Ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı teknolojiyi takip etmiş ve sınıfları akıllı tahtalarla donatmıştır. Geçmişte yalnızca kara tahtalarla yapılan eğitim öğretim faaliyetleri günümüzde akıllı tahta, tablet ve bilgisayarlarla desteklenmektedir. Görselin bu kadar zengin olması öğrenci ve öğretmen motivasyonunu artırmakta ve süreci zenginleştirmektedir. Başka bir çalışmada, insanların uzaktan eğitimi neden tercih ettikleri araştırılmış ve sonuçta, katılımcıların %28,02’sinin “bir üniversite diploması almak”, %24,1’inin “halihazırda çalışmakta oldukları iş yerinde yükselmek” ve yalnızca %2,85’inin maddi sebeplerle uzaktan eğitimi tercih ettiği ortaya konmuştur (Firat, 2017).

Son yıllarda yaşanan Covid-19 salgını hemen her öğrencinin uzaktan eğitim almasını gerekli kılmıştır. Türkiye’de 2000’li yılların başından itibaren, teknolojideki gelişmelerin etkisiyle uzaktan/çevrimiçi eğitim, milyonlarca öğrenciye ulaşmaya başlamıştır. (Bozkurt, 2016) Öyle görünüyor ki gelecek dönemlerde de uzaktan eğitimin gereksinimi daha da hissedilecek ve bu doğrultuda uygulamalarda artış görülecektir. Uzaktan eğitim sürecinde, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin diğer öğrencilerden ayrıştığı görülmektedir. Bu öğrencilerin akademik seviyelerindeki düşüklük, ailelerinin ekonomik durumu, ilgisizlik gibi nedenler bu okullardaki uzaktan eğitimi olumsuz etkilemiştir. Uzaktan eğitimdeki bu hızlı ilerleme, bu alanda yapılan araştırma sayısını da artırmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, uzaktan eğitimin Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde nasıl uygulandığını Atölye ve Laboratuvar Öğretmenlerinin görüşlerine göre incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki altı temel konuya yönelik sorular yöneltilmiş ve cevaplar aranmıştır.

- 1- Uzaktan eğitim sürecine ilişkin ön bilgiler
- 2- Uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusundaki görüşler
- 3- Uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönleri hakkında görüşler
- 4- Uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönleri hakkında görüşler
- 5- Mesleki ve teknik eğitimde uzaktan eğitim hakkında görüşler
- 6- Uzaktan eğitim sürecine yönelik öneriler

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Mesleki ve teknik anadolu liselerinde görev yapan atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırma olgu bilim deseninde tasarlanmış nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, ilişkilerin, etkinliklerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği çalışmalardır. Olgu bilim deseni, araştırmacının aslında farkında olduğu ancak hakkında derin bilgiye sahip olmadığı olguları incelemek için kullanılmaktadır (Creswell, 2007). Bu nedenle olgu bilim araştırmaları bir olguyu daha iyi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar, örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında farklı branşlardaki 14 atölye ve laboratuvar öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenler amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Bu öğretmenlerin 7'si kadın, 7'si erkektir. Ayrıca öğretmenlerin tamamı lisans mezunu olup, her sınıf seviyesinde ortaöğretimde derslere girdikleri ve 9 farklı branştan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Tablo 1. Görüşme Yapılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Öğretmen	Branş	Mesleki Kıdem	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Ders Verilen Sınıf Seviyesi
ALÖ-1	Elektrik	20-25 Yıl	Erkek	Lisans	11-12
ALÖ-2	Elektrik	25-30 Yıl	Erkek	Lisans	9-11
ALÖ-3	Makina	30-35 Yıl	Erkek	Lisans	9/12
ALÖ-4	Elektronik	5-10 Yıl	Erkek	Lisans	9-12
ALÖ-5	Yiyecek	1-5 Yıl	Erkek	Lisans	9/12
ALÖ-6	Bilişim	5-10 Yıl	Erkek	Lisans	9/12
ALÖ-7	Muhasebe	10-15 Yıl	Erkek	Lisans	9/12
ALÖ-8	Çoc. Gel.	10-15 Yıl	Kadın	Lisans	9/12
ALÖ-9	Moda Tas	30-35 Yıl	Kadın	Lisans	9/12
ALÖ-10	Çoc. Gel.	15-20 Yıl	Kadın	Lisans	10/12
ALÖ-11	Çoc. Gel.	5-10 Yıl	Kadın	Lisans	9/12
ALÖ-12	Çoc. Gel.	5-10 Yıl	Kadın	Lisans	9/12
ALÖ-13	El Sanat.	20-25 Yıl	Kadın	Lisans	10
ALÖ-14	Elektrik	20-25 Yıl	Kadın	Lisans	9/12

Not. ALÖ ile ifade edilen bilgi Atölye ve Laboratuvar Öğretmenidir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmacı tarafından ilgili literatür taraması yapılarak ve gerekli uzman görüşleri alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Bu görüşme formunda demografik sorular ve açık uçlu sorular bulunmaktadır. Sorular ilk aşamada uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler neticesinde bir soru kaldırılmış iki sorunun da içeriğinde düzelemeye gidilmiştir. Ayrıca uzman görüşü sonrası yeniden düzenlenen görüşme soruları iki öğretmenin katılımı pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama sonrası son şekli verilen görüşme formu ile uygulama gerçekleştirilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada görüşme tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Veriler, çalışma grubu kapsamında belirlenen 14 öğretmen ile bizzat araştırmacı tarafından yüz yüze görüşmeler yapılarak elde edilmiştir. Her bir öğretmen ile randevulara belirlenen gün ve saatte yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme yaklaşık 60-90 dakika sürmüştür.

2.5 Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, araştırmanın kuramsal olarak çok açık ifade edilemediği veya daha derinlemesine bir analize gereksinim duyulduğu durumlarda kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Verilerin analiz sürecinde kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Ayrıca analiz sürecinde katılımcıların kişisel bilgilerinin gizliliği için kodlar verilmiştir. Bu kodlar ALÖ-1, ALÖ-2..... ALÖ-14 şeklindedir.

3. BULGULAR

Mesleki ve teknik anadolu liselerinde görev yapan atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırma neticesinde elde edilen veriler içerik analizine göre tasnif edilmiştir. Bu incelemede “uzaktan eğitim sürecine ilişkin ön bilgi”, “uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusundaki görüşler”, “uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönleri hakkında görüşler”, “uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönleri hakkında görüşler”, “mesleki ve teknik eğitimde uzaktan eğitim hakkında görüşler”, “uzaktan eğitim sürecine yönelik öneriler” isimli altı ana temaya ulaşılmıştır. Bu ana temalara ait alt temalar ve bu temalara ait kodlar tablolarda gösterilmiştir.

Atölye ve laboratuvar öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin ön bilgilerinin neler olduğu konusunda sorular sorulmuş ve verilen cevaplar frekansları ile birlikte Tablo 2’de gösterilmiştir. Bu konuda sorulan sorular “Uzaktan eğitim konusunda aldığınız eğitimler nelerdir?”, “Uzaktan eğitimde hangi platformları kullandınız”, “Uzaktan eğitimden hangi amaçlarla faydalandınız?”, “Uzaktan eğitim yöntemiyle ölçme değerlendirme konusunda ne düşünüyorsunuz?”, “Öğrencilerinizin bilişim teknolojilerini hangi amaçla kullandığını düşünüyorsunuz?”, “Öğrencilerinizin internet ve bilgisayar okuryazarlığı konusundaki görüşleriniz nelerdir?”, “Pandemi sürecindeki uzaktan eğitim sonrasında, uzaktan eğitime yönelik fikirlerinizde ne tür değişiklikler oldu? şeklinde olmuştur.

Tablo 2. Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Ön Bilgi

Alt Tema	Kodlar	f
Uzaktan eğitim konusunda aldığımız eğitimler nelerdir?	Bakanlık Videoları	3
	Eğitim Almadım	6
	Uzaktan Eğitim Platformları	1
	Uzaktan eğitim sürecinde tasarım ve yönetim becerilerinin geliştirilmesi kursu	2
	Uzaktan eğitim araçları kullanımı eğitimi	1
	Uzaktan eğitim tasarım ve yönetim becerilerinin geliştirilmesi kursu	1
Uzaktan eğitimde hangi platformları kullandınız?	Eba	14
	Zoom	14
	Google Meet	3
	WhatsApp	1
Uzaktan eğitimden hangi amaçlarla faydalandınız?	Ders anlatmak	14
	Toplantılara katılmak	5
	Hizmet içi eğitim ve seminer	3
	Ödev Takibi	2
Uzaktan eğitim yöntemiyle ölçme değerlendirme konusunda ne düşünüyorsunuz?	Suistimale açık	1
	Yüz yüze sınavla aynı değil	2
	Objektif değil	3
	Ölçme değerlendirme kriterleri uygulanamıyor	1
	Güvenilir değil	4
	Uygulamalı dersler için uygun değil	3
	Uygun Derslerin sınavları uzaktan yapılabilir	2
Her öğrenci sınava katılmamaktadır	1	
Öğrencilerinizin bilişim teknolojilerini hangi amaçla kullandığını düşünüyorsunuz?	Kamera ile kayıt altına alındığında yapılabilir	1
	Oyun oynama	8
	Sosyal medya	10
	Fotoğraf ekme	1
	Eğitim	4
	Gazete okuma	1
	Müzik dinleme	1
Arkadaşlarla haberleşme	1	
Öğrencilerinizin internet ve bilgisayar okuryazarlığı görüşleriniz nelerdir?	İnternet okur yazarı değiller	10
	Sosyal medya alanında uzmanlar	3
	Yalnızca oyun oynarken iyiler	1
	Sosyal medyada gayet iyiler	1
	Temel düzeyde okur yazarlar	1
	Bilişim araçlarını kullanırken sorun yaşamıyorlar	2
	İnterneti amacı dışında kullanıyorlar	2
Pandemi sürecindeki uzaktan eğitim sonrasında, uzaktan eğitime yönelik fikirlerinizde ne tür değişiklikler oldu?	Bilgim yoktu, şimdi olumsuz yaklaşıyorum	1
	Hiçbir faydasının olmadığını gördüm	1
	Faydasının az olduğunu gördüm	3
	Zor bir süreç olduğunu anladım	1
	Alt yapı sorunları olduğunu düşünüyorum	1
	Yüz yüze eğitimin yerini tutmamaktadır	4
	Avantajları kadar dezavantajları olduğunu düşünüyorum	2
	Fırsat eşitliğini ortadan kaldırmaktadır	2
	Uygulamalı dersler işlenememiştir.	3
Kısmen uygulanabilmiştir	2	

Tablo 2’de görüldüğü üzere öğretmenlerin çoğunluğu uzaktan eğitim konusunda hiç bir eğitim almamıştır. Bu konuda eğitim alan çok az sayıda öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin bir kısmı uzaktan eğitimi yaparak yaşayarak kendi çabalarıyla öğrenmişlerdir.

Uzaktan eğitim platformlarından çoğunlukla eba ve zoom kullanılmıştır. Çok az sayıda öğretmen whatsapp ve google meet platformlarını kullanmıştır.

Görüşmeye katılan öğretmenlerimizin çoğunluğu uzaktan eğitimi ders anlatmak ve toplantılara katılmak için kullanırken, bir kısmı ödev takibi, bir kısmı da hizmet içi eğitim ve seminerlere katılmak için kullanmışlardır.

Uzaktan eğitim yöntemiyle ölçme değerlendirme konusunda ne düşünüyorsunuz sorusuna öğretmenlerimizin büyük çoğunluğu uygulamalı dersler için uygun değil cevabını vermişlerdir. Objektif olmadığını düşünen öğretmenlerimiz olduğu gibi, güvenilir olmadığını düşünen öğretmenlerimiz de bulunmaktadır. Öğretmenlerimizin bir kısmı ise bazı dersler için uygulanabileceğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerimizin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Suiistimale açık olduğunu düşünüyorum. Sınıf ortamındaki sınavlar ile aynı olamaz... ALÖ-1.

Güvenilir bulmuyorum. Öğrenciler kopya çekiyorlar. Her kademedeki bu problem var ve önüne geçilemez... ALÖ-4.

Eğitim öğretim sürecinde çeşitli sebeplerle öğrenci katılımı yeterli olmadığından süreci değerlendirmek zor olmaktadır. Yapılan sınavların ise denetimi mümkün olmadığından geçerliliği ve güvenilirliği mümkün olmamaktadır... ALÖ-8.

Öğrencilerinizin bilişim teknolojilerini hangi amaçla kullandığını düşünüyorsunuz? Sorusuna öğretmenlerimizin çoğunluğu sosyal medya ve oyun oynama amaçlı kullandıklarını düşünüyorum cevabını vermişlerdir. Eğitim amaçlı kullandıklarını düşünen öğretmen sayısı oldukça az görülmektedir. Öğretmenlerimizin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Daha çok sosyal ağ ve platformlarda aktifler. Sosyalleşmeyi sanal âlemde arayan öğrenciler çok fazla. Hayal ürünü hayatları kıskanıp özeniyorlar... ALÖ-5.

Öğrencilerin az bir kısmı video paylaşım platformlarından, forum sayfalarından konu ve proje araştırması yaparken, çoğunluk sosyal medya, sohbet programları ve oyunlar için kullanmaktadır... ALÖ-6.

Maalesef vakit geçirmek, eğlenmek, oyun amaçlı kullanım daha fazla... ALÖ-12

Öğrencilerinizin internet ve bilgisayar okuryazarlığı konusundaki görüşleriniz nelerdir? Sorusuna öğretmenlerimizin çoğunluğu internet okuryazarı değil cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı ise öğrencilerin sosyal medya konusunda uzman olduklarını söylemişlerdir. Öğretmenlerimizin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Öğrencilerin internet kullanımı daha çok oyun amaçlı. Ama internet bilgileri, merakları bizlerden fazla. Bilgisayar programlarını aktif olarak kullanma, Word, Excel gibi özelliklerini kullanmada çok bilgili değiller... ALÖ-12

Öğrencilerin internet ve bilgisayar kullanım bilgileri yeterli değildir. ALÖ-13.

Çok büyük eksiklikleri var. Mutlaka müfredata konulması ve uygulanması gerekir. İnterneti hangi konuda nasıl kullanacakları, güvenilirliği hakkında sağlam bir eğitimden geçmeleri gerek... ALÖ-14.

Pandemi sürecindeki uzaktan eğitim sonrasında, uzaktan eğitime yönelik fikirlerinizde ne tür değişiklikler oldu? Sorusuna öğretmenlerimiz çoğunlukla uzaktan eğitim yüz yüze eğitimin yerini tutmamaktadır ve uygulamalı dersler uzaktan işlenememiştir cevaplarını vermişlerdir. Öğretmenlerimizin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Pandemi ile birlikte bu kavramla tanıştım. Pandemi zamanında uzaktan eğitime olumsuz yaklaşıyordum. Hâlâ öyleyim ancak, eğitimin paydaşları, bu işi ciddiye alırlarsa ve gerekli önemi verirlerse yararlı olabileceğini düşünüyorum... ALÖ-1.

Uzaktan eğitimin eğitim ve öğretime hiçbir katkısının olmadığı, öğrencilerin gerek kişisel ve bireysel olarak gelişimlerine hiçbir katkı sağlamadığı gözlemlendi. Özellikle öğrenciler toplumsal kuralları tamamen unutmuş veya önemsemez hale gelmişler... ALÖ-2

Alt yapının çok fazla iyi olmadığını, sistemsel sıkıntılar yaratacağını düşündüm. Fakat bu konuda pek sorun yaşanmadı. Karşı tarafın internet alt yapılarında problem oldu... ALÖ-5.

Görüşmeye katılan öğretmenlere uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlarla ilgili görüşleri, “Alt yapı açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir?”, “Öğretim açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir?”, “Öğrenci açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir?”, “Planlama ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?”, “Öğrenci velisi ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?”, “Pandemi sürecindeki uzaktan eğitimin belirsizliği ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?” başlıkları altında sorulmuştur. Alınan cevaplar frekansları ile birlikte Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusundaki görüşler

Alt Tema	Kodlar	f
Alt yapı açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir?	İnternet paketinin azlığı	3
	İnternet hızının az olması ve bağlantı problemleri	6
	Uzak bölgelerde internetin olmaması	4
	Ebada yoğunluğu zaman zaman kaldıramadı	1
	Öğrencilerin çoğunda internet olmaması	1
Öğretim açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir?	Öğrencilerde bilgisayar, telefon olmaması	4
	Uygulamalı dersler işlenemedi	5
	Uzaktan eğitim imkânına sahip olunmaması	1
	Öğrenci katılımının az olması	4
	Kameraların kapalı olması	1
	İnternetin kopması	4
	Öğrencilerdeki motivasyon eksikliği	3
İletişim ve etkileşim yetersizliği	1	
Öğrenci açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir?	Ölçme değerlendirme yapılamaması	1
	Öğrencilerin imkânlarının olmaması	5
	Katılım yetersizliği	7
	Derslerde geri dönüt alınmaması	1
	Öğrencilerin derslerde sıkılması	2
	Dikkat ve motivasyon eksikliği	4
	Sorumsuzluk ve isteksizlik	2
Derslerin ciddiye alınmaması	4	
Planlama ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?	Kontrol yetersizliği	3
	İlk zamanlarda planlama yapılamaması	1
	Yüz yüze eğitimin planının uygulanması	2
	Derse katılan öğrencilerin her zaman aynı olmaması	3
	Eğitim öğretimdeki birçok yöntemin uygulanamaması	1
Öğrenci açısından karşılaştığınız sorunlar nelerdir?	Ders süresinin yeterli olmaması	1
	Zaman kaybı yaşanması	1

	Akşam saatlerine derslerin planlanması	1
	Ders tanımlamalarında sorunlar oluşması	1
	Derslerin planlanan sürede işlenememesi	1
	Uzaktan eğitim sürecinin hazırlıksız başlaması	1
Öğrenci velisi ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?	Velilerin ilgisizliği	8
	Eğitimin önemini kavrayamamaları	1
	Öğrenciler yeterli imkânı sunamamaları	5
	Öğrenciler gerekli teknik yardımı yapamamaları	3
	Öğrenciler psikolojik destek sağlayamamaları	1
	Velilerin süreçten şikâyetçi olmaları	1
Pandemi sürecindeki uzaktan eğitimin belirsizliği ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?	Hangi öğrencinin derse katılacağına bilinmemesi	3
	Öğretmenlerin ücretlerinin kesilmesi	1
	Derse devam zorunluluğunun olmaması	1
	Öğrencilerin hangi şartlarda derse girdiğinin bilinmemesi	1
	Derste aksama yaşayacak mıyım endişesi	2
	Alınan ani kararlar, sürekli değişen durumlar	2
	Özel hayat ile eğitimin birbirine karışması	1
	Eğitimin uzaktan mı yüz yüze mi olacağı	2
	Belirsizliklerin strese dönüşmesi	1
	Derslere hazırlıkta sorun yaşanması	2
	Öğrencilerin derslerden kopmalarına sebep olması	1

Tablo 3'te görüleceği üzere görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu alt yapı açısından karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak internet hızının az olması ve bağlantı problemleri olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca uzak bölgelerde internetin olmaması ve internet paketlerinin yetersiz olması da karşılaşılan sorunlar arasında gösterilmiştir. Öğretmenlerimizin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

İlk başta Eba alt yapısı kaldırmadı. Sonra Zoom'a geçtik. Orada bir sorun oluşmadı. Tek sorun internet paketinin azlığıydı... ALÖ-1

Bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Kırsal bölgelerde altyapı imkânları yetersizdir. Bu yüzden internet erişiminin yeterli düzeyde olmadığı bölgelerde kesintiye uğraması süreci olumsuz etkilemiştir. Kırsal bölgelerimizde yaşanan internet alt yapısının olmaması veya yetersiz olması süreci olumsuz etkilemektedir... ALÖ-7.

Her öğrencinin imkânları aynı değildi. Teknolojik imkânları olmayan öğrenciler vardı... ALÖ-8.

Öğretim açısından karşılaşılan sorunlar sorulduğunda görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğu, uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle yapılmasının zor olduğu cevabını vermiştir. Öğrenci katılımının az olması ve internet sorunları da diğer problemler olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerimizin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Öğrenci katılımı olmadı ya da 1-2 öğrenci katıldı... ALÖ-3

Öğrencinin kamerayı kullanma isteğinin olmaması, bu sebeple ders anlatımı yaparken göz göze gelememe, jest ve mimikleri, tepkileri görememe sorunuyla karşılaştım. Bunlar da geri dönüş konusunda problem yarattı... ALÖ-5.

Uygulamalı derslerde anlatım ve çalışma yapma konusunda sorunlar oldu. uygulama konusunu önce öğretmenin yaparak göstermesi daha sonra öğrencinin yapması gereken çalışmalar verimli olmadı... ALÖ-9.

Görüşmeye katılan öğretmenlere öğrenci açısından uzaktan eğitimin sorunları sorulduğunda en çok katılım yetersizliği cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin imkânlarının

olmaması, derslerin ciddiye alınmaması ve motivasyon eksikliği ise verilen diğer cevaplardır. Öğretmenlerimizin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

İnternet ile ilgili ulaşım sorunu yaşadılar. Cihaz sorunu yaşadılar... ALÖ-10.

Uzaktan eğitim sürecinde çoğunlukla te yönlü iletişim kuruldu. Öğrencileri 30 dk. Boyunca öğretmenin merkezde olduğu eğitimle baş başa kalmak zorunda bıraktık. Bu durum öğrencilerin dikkatinin dağılmasına neden oldu. Maksimum 3 öğrenci ile ders yapıldığı için öğrenciler motive olmakta sıkıntılar yaşadılar... ALÖ-11.

Öğrenciler dersleri anlamakta ve dikkatlerini vermekte zorluk yaşadı. Derslerden devamsızlık sayılmadığı için büyük oranda katılım sağlanamadı... ALÖ-12

Sorulan bir diğer soru ise planlama ile ilgili karşılaşılan sorunlar olmuştur. Bu soruya verilen en çok yanıt ise derse katılan öğrencilerin her zaman aynı olmamasıdır. Yüz yüze eğitim için hazırlanan planların uzaktan eğitim için de aynı olarak uygulanması bir diğer sorun olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerimizin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Yüz yüze eğitimin aynısını bilgisayar ya da telefon başında vermek çok zor ve imkânsız... ALÖ-2.

Katılım oranı düşük olduğu için ders planlarını öğrencilere aktarmada sorunlar yaşandı... ALÖ-7.

Eba'ya ders tanımlarken yoğunluktan dolayı bazı sıkıntılar oldu. Bazı derslerin tanımlanması çok uzun zaman aldı... ALÖ-10

Sorulan bir diğer soru ise, öğrenci velisi ile ilgili karşılaştığınız sorunlar olmuştur. Bu soruya verilen en çok cevap ise velilerin ilgisizliği olmuştur. Verilen diğer cevaplar ise velilerin öğrencilere yeterli imkânı sunamamaları ve teknik yardım yapamamaları olmuştur. Öğretmenlerimizin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Öğrenci velileri işin önemini bilmiyor ve önemsemiyor. Öğrencilere imkân sunamıyor... ALÖ-2.

Yüz yüze eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de veliler ilgisizdi... ALÖ-3.

Öğrenci velileri uzaktan eğitime karşı duyarlı davranmadılar, önemsemediler. Öğrencilerin ihtiyaçlarını (internet, telefon, bilgisayar) gideremediler... ALÖ-9.

Bu ana temadaki son soru ise pandemi sürecindeki belirsizlik ile ilgili yaşanan sorun olmuştur. Bu soruya ise hangi öğrencinin derse katılacağı bilinmemesi ile ilgili sorun en çok karşımıza çıkmıştır. Derste aksama yaşayacak mıyım endişesi ve alınan ani kararlar ve sürekli değişen durumlar belirtilen diğer sorunlardır. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Öğrencilere ulaşmakta zorluk yaşadık. Genellikle derse katılım olmadı. Çünkü devamsızlık ve sınıf tekrarı olmadığını bildikleri için ders devamlılığı yoktu... ALÖ-4

Sürekli değişen durumlar, alınan ani kararlar, özellikle planlama konusunda zorluklara sebep olmuştur. Özel hayat ile uzaktan eğitim birbirine karışmıştır. Uzaktan eğitim platformlarının başta alt yapı sorunları nedeni ile kullanımında ve planlanmasında zorluklar yaşanmıştır. En önemlisi de ara ara yüz yüze eğitim sonra uzaktan eğitim olması ve bunun sürekli değişikliğe uğraması süreci daha çekilmez hale getirmiştir. Hem öğretmenin hem de öğrencinin motivasyonu ciddi oranda düşmüştür... ALÖ-8.

Uzaktan eğitimin belirsizliği derslere hazırlık konusunda olumsuzluk yaratmıştır... ALÖ-11

Görüşmeye katılan öğretmenlere uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönleri hakkında görüşleri “Uzaktan Eğitim sürecinin verimliliği konusundaki görüşleriniz nelerdir?” , “Uzaktan eğitimin öğrenmeyi geliştirme yönü hakkında ne düşünüyorsunuz?” , “Uzaktan eğitimin öğrenmeyi pekiştirme yönü hakkında ne düşünüyorsunuz?” , “Uzaktan eğitimin öğrencilerin kendi kendine öğrenmesine katkısı konusundaki düşünceleriniz nelerdir?” , “Senkron ve Asenkron eğitimlerin uzaktan eğitim sürecine faydaları konusundaki düşünceleriniz nelerdir?” temaları altında sorulmuş ve alınan cevaplar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönleri hakkında görüşler

Alt Tema	Kodlar	f
Uzaktan Eğitim sürecinin verimliliği konusundaki görüşleriniz nelerdir?	Kazanılan tecrübe	1
	Verimsiz olmuştur	7
	Yüz yüze eğitime destek niteliğinde olmalı	1
	Zaman ve mekân kavramını ortadan kaldırmaktadır	3
	Öğrencilerin okuldan tümüyle kopmaması	2
Uzaktan eğitimin öğrenmeyi geliştirme yönü hakkında ne düşünüyorsunuz?	Faydalı olmamıştır	8
	Öğrenmeyi öğrenen bireyler için yüksek verimli	2
	Öğrenme motivasyonunu düşürmüştür	1
	Derse düzenli katılanlar için olumlu	1
	Sınırlı olması	1
	Canlı dersler katılanlar yüz yüze de daha istekli olması	2
Uzaktan eğitimin öğrenmeyi pekiştirme yönü hakkında ne düşünüyorsunuz?	Faydalı olmamıştır	7
	Tekrarla kalıcı öğrenme sağlayabilme	6
	Düzenli katılımda fayda sağlama	1
Uzaktan eğitimin öğrencilerin kendi kendine öğrenmesine katkısı konusundaki düşünceleriniz nelerdir?	Katkı sunmamakta	5
	Mesleki eğitimde fayda sağlamama	1
	Fırsata dönüşme	6
	Sözel derslerde fayda sağlama	1
	Üniversite hazırlıkta fayda sağlama	1
Senkron ve Asenkron eğitimlerin uzaktan eğitim sürecine faydaları konusundaki düşünceleriniz nelerdir?	Senkron daha faydalı	6
	İkisi de fayda sağlamamakta	3
	Asenkron daha faydalı	4
	Asenkron zaman bağımsızlığı sağlamakta	1
	Normal eğitime destek olmalı	1

Tablo 4 incelendiğinde Uzaktan Eğitim sürecinin verimliliği konusundaki görüşleriniz nelerdir? sorusuna görüşmeye katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu verimsiz olmuştur yanıtını vermişlerdir. Zaman ve mekân kavramını ortadan kaldırması ve öğrencilerin tümüyle okuldan uzaklaşmasını önlediği için kısmen faydalı bulan öğretmenler de olmuştur. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Uzaktan eğitim hakkında öğretmen ve öğrenciler olarak bir tecrübe kazandık. Bu eğitime yeterli önem verilirse yeterli verim alınabilir. Ama yüz yüze gibi olacağını düşünmüyorum... ALÖ-1.

Hiçbir verim elde edilememiştir... ALÖ-2.

Uzaktan eğitim yüz yüze eğitime destek niteliğinde olursa verimli olur... ALÖ-6.

Tablo 4 incelendiğinde sorulan bir diğer soru ise uzaktan eğitimin öğrenmeyi geliştirme yönü hakkında ne düşünüyorsunuz? olmuştur. Bu soruya ise öğretmenler çoğunlukla faydalı olmamıştır cevabını vermiştir. Bazı öğretmenler ise öğrenmeyi öğrenen

bireyler için faydalı olabilir cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Sistemsel olarak çok fazla eksik gördüğümü söyleyemem ama maalesef öğrencilerin imkânsızlıkları uzaktan eğitimde en önemli öğrenmeyi geliştirme yönü olmalıdır. Öğrencilerin uzaktan eğitim için yeterli ağ ve donanım sahibi olamamaları en büyük problem... ALÖ-5.

Öğrenmeyi öğrenen bireyler için verimi yüksek bir eğitim alanı... ALÖ-6.

Canlı dersler giren öğrencilerden bazıları derslerde daha istekli olduklarını gördük... ALÖ-14.

Sorulan bir diğer soru ise uzaktan eğitimin öğrenmeyi pekiştirme yönü hakkında ne düşünüyorsunuz? sorusu olmuştur. Bu soruya görüşmeye katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu faydalı olmamıştır cevabını verirken büyük bir kısmı da tekrarla kalıcı öğrenme sağlayabilir demiştir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Öğrenmeyi pekiştirme imkânı olmakta, konular ve eğitimleri tekrar etme imkânı sunmaktadır... ALÖ-13.

Çocukların derslerin kayıtlı olduğu zaman istedikleri zaman evlerinden tekrar yapabilmeleri açısından avantajlı... ALÖ-12.

Ülkemizde uygulanan uzaktan eğitimle öğrenmenin pekiştirileceğini düşünmüyorum. Bunun nedeni ülkemizde verilen uzaktan eğitimin pandemi döneminde yüz yüze işlenemeyen derslerin sanal ortamlarda gerçekleştirilmesidir. Derslerde çoğunlukla konu anlatımı yapıldığı için öğrenmeyi pekiştirecek uygulamalara çok fazla yer verilememiştir... ALÖ-11.

153

Bir diğer soru ise uzaktan eğitimin öğrencilerin kendi kendine öğrenmesine katkısı konusundaki düşünceleriniz nelerdir? sorusudur. Bu soruya görüşmeye katılan öğretmenler fırsata dönüşme imkânı var yanıtını verirken bazı öğretmenler de bunun faydasının olmayacağı yanıtını vermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Derse düzenli katılan öğrencilerde olumlu oldu. ders sonrası özet yapma konusunda dönüşleri oldu... ALÖ-10.

Uzaktan eğitimde gerçekten öğrenciliğinin bilincinde olan bireyler için kendi kendine öğrenme faydalıydı. Her çalışma için öğretmene sormadan da kendisi çözümleyebilmekle çalışabileceğini gördü. Tabii ki bu %1 öğrencide olumluydü... ALÖ-9.

Temel BT kullanım yeterliliğine sahip ve araştırma yeteneği olan öğrenciler uzaktan eğitimde başarılarını artırabilir... ALÖ-6.

Tablo 6'da gösterilen sorulardan bir diğeri ise senkron ve asenkron eğitimlerin uzaktan eğitim sürecine faydaları konusundaki düşünceleriniz nelerdir? olmuştur. Bu soruya görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğu senkron eğitimin faydalı olabileceğini belirtirken asenkron eğitimin faydalı olabileceği cevabını verenler de olmuştur. Bazı öğretmenler de ikisinin de faydalı olmadığı cevabını vermiştir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Senkron eğitimde daha çok kendini zorunlu hisseden öğrenciler oluyor. Asenkron eğitimde biraz daha kendini derse veren öğrenciler oluyor... ALÖ-5.

Senkron eğitim yüz yüze eğitimde olduğu gibi anında dönüt alabildiğimiz için eksiklikleri ve yanlış öğrenmeleri gidermek açısından daha faydalı olduğunu düşünüyorum... ALÖ-4.

Senkron eğitimde karşılıklı iletişim var. Sorular sorulup cevaplar alınabilir. Dikkat asenkrona göre daha fazla... ALÖ-1.

Görüşmeye katılan öğretmenlere uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönleri hakkında görüşleri 4 başlık altında sorulmuştur. Bu başlıklar, “Uzaktan eğitimin öğrencilerde ne tür fiziksel sorunlara yol açtığını düşünüyorsunuz?” , “Uzaktan eğitimin öğrencilerin psikolojik durumlarına etkileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” , “Pandemi sürecindeki yoğun uzaktan eğitim sonrasında öğrencilerinizde ne tür olumsuz davranışlar gözlemlediniz?” , “Öğrencilerin bilgiye direk olarak internet ortamında ulaşmaları konusundaki görüşleriniz nelerdir?” şeklindedir. Bu sorulara verilen yanıtlar Tablo 5’te frekansları ile birlikte gösterilmiştir.

Tablo 5. Uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönleri hakkında görüşler

Alt Tema	Kodlar	f
Uzaktan eğitimin öğrencilerde ne tür fiziksel sorunlara yol açtığını düşünüyorsunuz?	Omurilik ve göz sorunlarına yol açma	11
	Kişisel gelişimin olumsuz etkilenmesi	1
	Problem çözme düzeyinde geri kalma	1
	Araştırma yapma noksanlığı	1
	Sosyal yönden olumsuzluk	4
	Algıda dağınıklık	1
	Obezite	5
Uzaktan eğitimin öğrencilerin psikolojik durumlarına etkileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?	Öğrencilerde asosyallik belirtiler	7
	Psikososyal gelişim yetersizliği	1
	Davranış bozukluğu	1
	Okuldan uzaklaşma	3
	Kendine güvensizlik	1
	Yalnızlaşma	1
	Ekran bağımlılığı	2
	Aşırı stres	1
İletişim yetersizliği	1	
Pandemi sürecindeki yoğun uzaktan eğitim sonrasında öğrencilerinizde ne tür olumsuz davranışlar gözlemlediniz?	Sabırsızlık	1
	İsteksizlik	2
	Kurallara uyum	8
	Sorumsuzluk	2
	Ahlaki yozlaşma	3
	Davranış bozukluğu	5
	Odaklanma	3
	Özgüvensizlik	1
İletişimde gerileme	4	
Ciddiyet duygularının kaybolması	1	
Öğrencilerin bilgiye direk olarak internet ortamında ulaşmaları konusundaki görüşleriniz nelerdir?	Doğru bilgiye ulaşma problemi	5
	Olumsuz etki gösterme	1
	Her şeyi olduğu gibi kabul etme alışkanlığı	3
	Eğitimi destekleyici olarak kullanma	1
	Alınan bilginin atölyelerde uygulanabilmesi gerekliliği	1
	Bilgiye hızlı ulaşma kolaylığı	3
Kolaycılığa kaçma	2	

Tablo 5 incelendiğinde uzaktan eğitimin öğrencilerde ne tür fiziksel sorunlara yol açtığını düşünüyorsunuz sorusuna öğretmenlerin çoğunluğu omurilik ve göz sorunlarına yol açmıştır cevabını vermişlerdir. Bazı öğretmenler obeziteye yol açtığını belirtirlerken, bazıları

da sosyal yönden öğrencileri olumsuz etkilemiştir cevabını vermiştir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Öğrencileri bilgisayar ve telefon başında fazla tuttuğundan, omurilik ve göz sorunlarına yol açtığını düşünüyorum... ALÖ-1.

Saatlerce aynı masa ve sandalyede olmak bel ağrısı, boyun ağrısına neden olmakta. Özellikle böyle rahatsızlıkları olanlar çok daha fazla şikâyet etmekte ve ağrıları her gün nüksetmektedir. Bel ve boyun ağrısı olmayanlarda ise bu sorunlara neden olup yeni bir rahatsızlık oluşturmaktadır... ALÖ-5.

Uzaktan eğitim sürecinde oluşabilecek fiziksel sorunların başında görme bozukluğu, algıda dağınıklık odaklanma problemi gibi bazı problemler oluşmakta ve sürekli öğrencilerin ekran başında olması ve sürekli hareketsiz kalması kilo alması fiziksel olarak gelişim dönemlerinde olmaları dolayısıyla sağlık problemlerine sebebiyet vermektedir. Sosyalleşmenin olmaması ise ileride oluşabilecek sosyal ilişkilerin zayıflaması toplumda yer alamamaları da gençlerimizi olumsuz etkileyecektir. Aynı zamanda ekran bağımlılığı ile boyun, bel ağrılarında sağlık problemleri yaşanmaktadır... ALÖ-7.

Uzaktan eğitimin öğrencilerin psikolojik durumlarına etkileri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir sorusuna ise öğretmenlerimiz genellikle öğrencilerde asosyallik belirtileri görünmesine neden olmuştur cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı bu soruya okuldan uzaklaşmaya neden olmuştur cevabını vermişlerdir. Bazı öğretmenler ise ekran bağımlılığına neden olmuştur cevabını vermiştir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Zamanın büyük çoğunluğunu sosyal medyada geçiren gençler uzaktan eğitim ile birlikte gerçek sosyal hayattan da kopmuş oldular. Akran etkileşimi olumsuz etkilenmiş, sosyal yetilerde gerileme olmuştur... ALÖ-8.

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler öğretmenleri ile arkadaşlarını sadece ekran başında gördükleri için sosyalleşme sorunları yaşadılar. Bazı öğrencilerde içe kapanmalar görüldü. Bazı öğrencilerde yüz yüze eğitime geçildiğinde uyum sorunları yaşadılar... ALÖ-11

Öğrenciler evde çok fazla zaman geçirdiği için okulu, öğretmenlerini ve arkadaşlarını özledi. Ailesi ile tartışmalar yaşayanlar dahi oldu. Genellikle internet ve sosyal medyada vakit geçirmeleri onları sosyal âleme sevk etti... ALÖ-12.

Pandemi sürecindeki yoğun uzaktan eğitim sonrasında öğrencilerinizde ne tür olumsuz davranışlar gözlemlediniz sorusuna öğretmenlerimizin büyük çoğunluğu kurallara uymakta sorun yaşadılar cevabını vermiştir. Diğer cevaplar ise, davranış bozukluğu, iletişimde gerileme, odaklanma problemi olmuştur. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Sınıfa uyum sağlamada sorun yaşadılar. Arkadaş ilişkilerinde sorun yaşadılar. Derslerden geri kaldıkları için akademik anlamda gerilik oldu... ALÖ-10.

Öğrenciler okul ortamını unutmuşlar. Okula döndüklerinde bir disiplinsizlik gözlemlerim. Derslerde 40 dakika beklemekte zorlanıyorlar. Öğrenciler yazı yazmayı unutmuşlar. Üşeniyorlar yazı yazmaya... ALÖ-1.

Derse odaklanmada ve nasıl davranmaları gerektiği konusunda zorluklar yaşadılar... ALÖ-4.

Öğrencilerin bilgiye direk olarak internet ortamında ulaşmaları konusundaki görüşleriniz nelerdir sorusuna öğretmenler bilginin doğruluğunun net olmamasını cevap olarak vermişlerdir. Bazı öğretmenler öğrencilerin her şeyi olduğu gibi kabul ettiğini bunun

da sorun oluşturduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı ise bilgiye hızlı ulaşmanın avantaj olduğu cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Bilgiye ulaşmanın faydası mutlaka var fakat saf bilgiyi yorumlama, analiz etme ve değerlendirme özellikleri köreldiği için bilgiyi kullanmada büyük sorunlar yaşıyorlar... ALÖ-5.

Bilgiye internet ortamında ulaşabilmeleri benim onayladığım bir durum. Ancak öğrenci her bilginin doğru olmadığını bilecek durumda bir öngörüye sahip olmalı. İnternette edindiği bilgiyi uygulama ortamının olması şart. Çünkü meslek liselerinde atölye dersleri ağırlıklı olduğundan konu veya üniteyi demonstrasyon olarak öğrenmek esastır... ALÖ-9.

İnternet üzerinden bilgiye ulaşmak tabii ki çok daha kolay. Fakat öğrenciler bilgiyi almada, onları özümsemede çabalamıyor. Kes, kopyala, yapıştır olarak görüyor... ALÖ-12.

Görüşmeye katılan öğretmenlere mesleki ve teknik eğitimde uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri 7 ana başlık altında sorulmuştur. Bu sorular, “Uygulamalı derslerde uzaktan eğitim hakkındaki görüşleriniz nelerdir?”, “Hibrit modelin mesleki ve teknik eğitimde uygulanması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?”, “Branşınızda uzaktan eğitimin sürdürülebilir olduğu konusundaki düşünceleriniz nelerdir?”, “Uzaktan eğitimin yaşam boyu öğrenme kapsamında hangi alanlarda uygulanabileceğini düşünüyorsunuz?”, “Sanal laboratuvarların uzaktan mesleki eğitimdeki rolü konusundaki düşünceleriniz nelerdir?”, “Simülasyon ve animasyon ile eğitimin mesleki eğitime katkısı konusundaki görüşleriniz nelerdir?”, “Pandemi sürecindeki uzun ve yoğun uzaktan eğitim sonrasında mezun öğrencilere verilen İş Yeri Açma Belgesi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklindedir. Öğretmenlerin bu sorulara verdiği cevaplar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Mesleki ve teknik eğitimde uzaktan eğitim hakkındaki görüşler

Alt Tema	Kodlar	f
Uygulamalı derslerde uzaktan eğitim hakkındaki görüşleriniz nelerdir?	Uygulamalı derslerde uzaktan eğitim olmaz	14
	Öğrenme gerçekleşmiyor	1
	Yaparak yaşayarak olmalı	4
	Psikomotor ve devinışsel özellikleri köreltmekte	1
	Pekiştirici yönü zayıf	3
	Kazanımlar elde edilememekte	1
	Amacına ulaşmadaki zorluk	1
	Verim alınamamakta	2
Hibrit modelin mesleki ve teknik eğitimde uygulanması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?	Denenebilir	11
	Uygun değildir	2
	Zorunlu olduğunda uygulanmalı	1
	Fırsat eşitliğini engellemektedir	1
	Üniversiteler için daha uygun	1
Branşınızda uzaktan eğitimin sürdürülebilir olduğu konusundaki düşünceleriniz nelerdir?	Sürdürülebilir değil	6
	İmkân oluşturulursa sürdürülebilir	2
	Uygulama olmayan dersler için sürdürülebilir	5
	Zorunlu durumlarda sürdürülebilir	1
	Katılım zorunlu olursa sürdürülebilir	1
Uzaktan eğitimin yaşam boyu öğrenme kapsamında hangi alanlarda uygulanabileceğini düşünüyorsunuz?	Toplantılara katılım	1
	Seminer ve konferanslar	3
	Videolu gösterimler	1
	Teorik dersler	7
	Yazılım alanında	1
	Okula gidemeyen bireyler için	1

Sanal laboratuvarların uzaktan mesleki eğitimdeki rolü konusundaki düşünceleriniz nelerdir?	Kullanılabilir	3
	Uygun değildir	4
	Bu konuda bilgim yok	3
	Gerçek uygulamanın yerini tutmaz	2
	Tehlikeli mesleklerde çok faydalı	1
	Zor deney ve gözlemlerde uygun olur	1
Simülasyon ve animasyon ile eğitimin mesleki eğitime katkısı konusundaki görüşleriniz nelerdir?	Konuların pekiştirilmesinde faydalı olur	5
	Uygulamalı derslerde faydalı olur	6
	Uygulamalı derslere hazırlıklı gelmede faydası olur	4
	Güvenli bir yöntem	1
Pandemi sürecindeki uzun ve yoğun uzaktan eğitim sonrasında mezun öğrencilere verilen İş Yeri Açma Belgesi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?	Yüz yüze eğitimde verilenle aynı değil	3
	Bir işe yaramayacaktır	1
	Uzaktan eğitimde staj yapıldığı için uygundur	1
	İleride sorunlara yol açacaktır	1
	Uygulamalı dersler tam alınmadığı için yetersizdir	5
	İstekli öğrenciler açığı kapatabilir	2
	Destek eğitimi almalılar	1
Zaman gösterecektir.	1	

Tablo 6’da sorulan uygulamalı derslerde uzaktan eğitim hakkındaki görüşleriniz nelerdir sorusuna öğretmenlerin tamamı uygulamalı derslerde uzaktan eğitim olmaz cevabını vermişlerdir. Verilen diğer cevaplar ise yaparak yaşayarak olmalı, pekiştirici yönü zayıf ve verim alınamamakta olmuştur. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Uygulamalı derslerin uzaktan eğitimi olmaz bence. En fazla ders atölyede yapılır. Öğretmen uygulamayı yapar, öğrenci uzakta takip eder. Aslolan uygulamayı öğrencinin kendi yapmasıdır... ALÖ-1.

Kesinlikle yapılmaması gereken bir uygulama. Pandemi sürecinde çok sıkıntıları yaşandı ve gördük... ALÖ-2.

Kesinlikle görüşüm olumsuz. Uygulamalı derslerin mutlaka yaparak yaşayarak yapılması gerekiyor. Uzaktan eğitim sürecinde uygulamalar teorik olarak işlendiğinde psikomotor ve devinışsel becerileri körelmekte, bir sonraki modülü eğitimi uygulayamamakta. Her ne kadar uzaktan uygulamalar yaparak göstersek te yüz yüze de olduğu gibi dönütü ve pekiştireci yaşayamıyoruz... ALÖ-5.

Öğrenciler uygulamalı derslerde istenilen kazanımları tam anlamıyla edinemedi... ALÖ-6.

Hibrit modelin mesleki ve teknik eğitimde uygulanması hakkındaki görüşleriniz nelerdir sorusuna öğretmenlerin büyü çoğunluğu denenebilir derken bir kısmı da uygun değildir cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Zorunlu olduğu durumlarda uygulanabilir bir model. Teorik kısımlar uzaktan, uygulamalı kısımlar yüz yüze olabilir bir durum. Ancak önceliğim tamamının yüz yüze olması yönünde. Sosyal bir canlı olan insanın bir arada olması gerekmektedir. Eğitime sadece ders kitabı olarak bakılırsa, eğitimin insana kattığı diğer değerleri yok saymış oluruz. İnsanların bir arada birbirinden öğreneceği çok fazla şey var... ALÖ-8.

Konu anlatımları online, uygulamalar yüz yüze eğitim ile beraber işlendiğinde biraz da olsa öğrencilere ulaşmış olur... ALÖ-10.

Uzaktan eğitim sürecinde hibrit eğitim modelinin eğitim ve öğretimi olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum. Bu modelde fırsat eşitliği sağlanamadığı için yüz yüze eğitime

gelen öğrencilerin birçoğu uzaktan eğitime katılamadılar. Bu durum. Konu bütünlüğünün sağlanmasını zorlaştırdı... ALÖ-11.

Branşınızda uzaktan eğitimin sürdürülebilir olduğu konusundaki düşünceleriniz nelerdir sorusuna öğretmenlerin bir kısmı, sürdürülebilir cevabını verirken bir kısmı da uygulama olmayan dersler için sürdürülebilir cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Öğrencilere gerekli donanım sağlanırsa ve uzaktan eğitime katılım zorunlu hâle getirilirse alanımdaki (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) senkron eğitimle işlenebilir. Ancak uygulamalı derslerin uzaktan eğitimle işlenmesi süreçte zorluklar yaşanmasına ve derslerden verim alınamamasına neden olacaktır... ALÖ-11.

Bizim bölümümüz (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) uygulamalı dersler olduğu için özellikle işletmede mesleki eğitimde (staj) bunun eksikliğini şu an 12. Sınıf öğrencilerinde görüyoruz... ALÖ-12.

El sanatları alanında uzaktan eğitim mümkün değildir. Ders içeriği uygulamalı olduğu için tekniklerin uzaktan eğitimle verilmesi mümkün değildir... ALÖ-13.

Uzaktan eğitimin yaşam boyu öğrenme kapsamında hangi alanlarda uygulanabileceğini düşünüyorsunuz sorusuna öğretmenlerin çoğu teorik derslerde uygulanmalı cevabını vermişleridir. Toplantı, konferans, seminer ve okula gidemeyen bireyler için uygulanabilir diğer cevaplardır. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Yaşam boyu öğrenmede uzaktan eğitimin teorik konularda etkili olacağını düşünüyorum. Beceri öğretimlerinde kullanılabileceğini düşünmüyorum... ALÖ-11.

Teorik verilen her alanda uygulanabilir. Yeter ki verilecek eğitimin tüm detayları anlatılsın. Örnek uygulamada yapılabilecek yanlışlar ve yapılması zorunlu aşamalar teorik olarak gerektiği kadar anlatılmalıdır... ALÖ-9.

Uzaktan eğitimle yapılabilecek toplantılara katılım çok kolay olmaktadır. Psikolojik eğitim, teorik dersler gibi sözel konularda uygulanabilir... ALÖ-1.

Tablo 6.da sorulan sanal laboratuvarların uzaktan mesleki eğitimdeki rolü konusundaki düşünceleriniz nelerdir sorusuna öğretmenlerin bir kısmı uygulanabilir, bir kısmı uygulanmamalı derken bir kısmı da yeterli bilgin yok cevabını vermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Sanal laboratuvarlar uzaktan eğitimde kullanılabilir. Hiç yoktan iyidir. Ancak mesleki eğitimde uygulama şarttır... ALÖ-1.

Laboratuvar uygulamalı olur. Sanal hiçbir eğitim uygulamalı olmaz. ALÖ-2.

Yüz yüze eğitimin yerini tutmayacağını düşünüyorum... ALÖ-4.

Simülasyon ve animasyon ile eğitimin mesleki eğitime katkısı konusundaki görüşleriniz nelerdir sorusuna ise öğretmenler uygulamalı derslerde faydalı olur, konuların pekiştirilmesinde faydalı olur ve uygulamalı derslere hazırlıklı gelinmesinde faydalı olur cevaplarını vermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Uygulamalı başka bölümlerde simülasyon ve animasyonların faydası olabilir. Fakat bizim bölümümüzde (yiyecek içecek hizmetleri) maalesef direkt ürün odaklı sonuçlar almak zorundayız... ALÖ-5.

Öğrencilerin ön bilgilerini geliştirmeleri ve yüz yüze uygulamalı derse hazırlıklı gelmeleri açısından son derece faydalı olur... ALÖ-6.

Öğrenilecek bilgilerin yapay bir ortamda deneyimlenmesi özellikle tehlikeli durumlarda çok faydalıdır. Mesleki eğitim doğası gereği becerilere dönük bir eğitim olduğundan gerçek yaşam deneyimlerinden önce farklı bir ortamda öğrenmek ve bunu görsellerle desteklemek hem ilgiyi artıracak hem de etkili bir öğrenme olacaktır... ALÖ-8.

Pandemi sürecindeki uzun ve yoğun uzaktan eğitim sonrasında mezun öğrencilere verilen İş Yeri Açma Belgesi hakkındaki görüşleriniz nelerdir sorusuna öğretmenlerin çoğunluğu uygulamalı dersler tam alınmadığı için yetersizdir derken, bir kısmı da yüz yüze eğitimde verilen belgelerle aynı değildir cevabını vermiştir. Bazı öğretmenler ise istekli öğrencilerin açığı kapatabileceğini belirtmiştir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı derslerin gerektiği gibi gitmediğini düşünüyorum. Gerek öğrenci katılımının olmaması nedeni ile gerekse dersin içeriğine uygun olmadığı için istenilen yeterlilikte mezun olduklarını düşünmüyorum. Ancak istekli öğrenciler meslek hayatlarında bu açığı kapatabilirler. Süreç bilinmez olduğu için öğrencilerin var olan haklarının verilmesi doğru bir karardır... ALÖ-8.

İşyeri açacak kadar bilgiye ve uygulamaya sahip olduklarını düşünmüyorum. Mutlaka destek eğitimlere ihtiyaçları olduğunu, herhangi bir işyerinde çalışarak önce pratik edinmeleri gerektiğini düşünüyorum. Mutlaka telafi eğitim programı uygulanmalıdır, kişi kendini test etmelidir... ALÖ-9.

Uzaktan eğitim sürecinde imkânlar doğrultusunda eğitim mecburen yüz yüze olamadı. Öğrenciler donanımlı, tam bir bilgi birikimi ile bu süreci geçiremediler. Eksiklik söz konusu oldu... ALÖ-10.

Görüşmeye katılan öğretmenlere uzaktan eğitim sürecine yönelik önerileri 4 ana başlık altında sorulmuştur. Bu sorular “Uzaktan eğitim uygulamasında öğrencilere yönelik önerileriniz nelerdir?” , “Uzaktan eğitim uygulamasında meslektaşlarınıza yönelik önerileriniz nelerdir?” , “Uzaktan eğitim uygulamasında öğrenci velilerine yönelik önerileriniz nelerdir?” , “Uzaktan eğitimde Milli Eğitim Bakanlığına yönelik önerileriniz nelerdir?” şeklindedir. Bu sorular Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Uzaktan eğitim sürecine yönelik öneriler

Alt Tema	Kodlar	f
Uzaktan eğitim uygulamasında öğrencilere yönelik önerileriniz nelerdir?	Ders takibi ve tekrar	7
	Uzaktan eğitim yapılmamalı	2
	Katılım arttırılmalı	1
	Araştırma yapmalılar	1
	Sorumluluk almalılar	1
	Sosyal olmaları	1
	Sosyal medyayı daha az kullanmaları	3
	Dikkatini toplayacağı bir yerde uzaktan eğitime katılmalı	1
Uzaktan eğitim uygulamasında meslektaşlarınıza yönelik önerileriniz nelerdir?	Hizmet içi almaları	3
	Herhangi bir önerim yok	5
	Öğrencilere ön bilgilendirme yapmaları	2
	Uzaktan dersler evden değil atölyeden yapılmalı	1
	Dijital içeriklerle dersleri zenginleştirmeleri	1
	Ekran bağımlılığına dikkat etme	1
	Derste öğrencilerin ilgisini çekebilecek uygulamalar	1
	Öğrencilere her koşulda ulaşmaya çalışmaları	1
Uzaktan eğitim uygulamasında öğrenci velilerine yönelik önerileriniz nelerdir?	Derse katılımı kontrol etme	10
	Gerekli ortamı ve imkânları hazırlama	8
	Öğrencilerini her konuda anlamaları	1
	Öğrencilere sorumluluk vermeliler	1
	Uzaktan eğitimi yüz yüze eğitimden farklı görmemeleri	2
Uzaktan eğitimde Milli Eğitim Bakanlığına yönelik önerileriniz nelerdir?	Ders süresi 30 dakikadan fazla olmalı	2
	Günde en fazla 5 ders olmalı	1
	Öğretmenlerin ücreti kesilmemeli	2
	İnternet ücretsiz olmalı	3
	Uygulamalı dersler uzaktan yapılmamalı	1
	Fırsat eşitliği sağlanmalı	6
	Öğrenci katılımı zorunlu olmalı	2
	Simülasyon içerikler zenginleştirilmeli	3
	Bu konuda hizmet içi eğitimler sağlanmalı	2
	Mümkün olduğunca uzaktan eğitim yapılmamalı	1
	Alt yapı güçlendirilmeli	1

Tablo 7’de sorulan uzaktan eğitim uygulamasında öğrencilere yönelik önerileriniz nelerdir sorusuna öğretmenler dersi iyi takip etmeleri ve tekrar yapmaları tavsiyesinde bulunmuşlardır. Ayrıca bu soruya verilen diğer bir cevap ise sosyal medyayı daha az kullanmaları olmuştur. Bazı öğretmenler ise uzaktan eğitimin kesinlikle yapılmaması gerektiğini söyleyerek öneride bulunmamıştır. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Dersleri olabildiğince takip etmeleri gerekir. Artık daha tecrübeliler. Bir sorun yaşayacaklarını düşünmüyorum... ALÖ-1.

Faydalı olduğunu düşünmediğim için hiçbir önerim olmayacaktır. 9 saat boyunca 10’ar dakika ara ile bir öğrenciyi bilgisayar veya telefon başında tutamazsınız... ALÖ-2.

Uzaktan eğitimde sınıf ortamı olmadığından motivasyon anlamında sorun yaşanabilir. Bunu önlemek için evde uzaktan eğitime katıldığı bir çalışma ortamının olması, bu ortamın dikkat dağıtıcı unsurlardan arınmış olması yararlı olacaktır... ALÖ-8.

Ders saatlerine uyarak mutlaka derslere aktif katılmalarını, konuları tekrar edip, pekiştirmelerini ve öğrenme sağlanmadıysa aynı üniteyi yeniden çalışılmasını tavsiye ediyorum... ALÖ-9.

Uzaktan eğitim uygulamasında meslektaşlarınıza yönelik önerileriniz nelerdir sorusuna görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu herhangi bir öneri sunmazken, bir kısmı hizmet içi eğitim almalarını bir kısmı da öğrencilere ön bilgilendirme yapmalarını tavsiye etmiştir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Benimle aynı düşüncede oldukları için herhangi bir önerim olmayacaktır... ALÖ-2.

Bu konuda hizmet içi eğitim almaları faydalı olabilir... ALÖ-3.

Öğrencilere zaman ve konu içeriği hakkında hatırlatma yaparak katılımı artırmalarını tavsiye ederim... ALÖ-4.

Uzaktan eğitim uygulamasında öğrenci velilerine yönelik önerileriniz nelerdir sorusuna öğretmenlerin büyük çoğunluğu velilerin öğrencilerinin derslere katılıp katılmadıklarının kontrol edilmesi tavsiyesinde bulunmuşlardır. En çok verilen diğer cevap ise velilerin öğrencilere gerekli olanağı sunmaları olmuştur. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Velisi olduğu öğrenciye sorumluluk bilinci aşılmalı. Başında gerekirse derse katılımı için beklemeli ve yeri zamanı geldiğinde molalarda dışarı çıkıp sosyalleşmesini sağlamalı... ALÖ-5.

Uzaktan eğitimi yüz yüze eğitimden farklı görmemelerini ve ekstra bir yük olarak düşünmemelerini tavsiye ederim... ALÖ-6.

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci verileri öğrencilerin ders programları doğrultusunda ders denetlemelerini evlerinde öğrencilerin yapıp yapmadığı kontrol etmeli ve öğrencilere gerekli elektronik aletleri bilgisayar vs. kaynakları gidermeli. Aynı zamanda uzaktan eğitim sürecinde çok uzun süreli ekran başında öğrencilerin zaman geçirmelerinin önüne geçilmeli ve oluşacak bilgisayar tablet vb. bağımlılığından uzak durmaları için çalışmalı... ALÖ-7.

Uzaktan eğitimde Milli Eğitim Bakanlığına yönelik önerileriniz nelerdir sorusuna görüşmeye katılan öğretmenler, fırsat eşitliği sağlanmalı, internet ücretsiz olmalı, içerikler zenginleştirilmeli, ders süreleri 30 dakikadan fazla olmamalıdır cevaplarını vermişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmının bu konudaki görüşleri ise kendi ifadeleri ile şu şekildedir.

Zorunlu olmadığı sürece eğitim okulda yüz yüze olmalıdır. Uzaktan eğitimde öğretmen kadar öğrenci de sorumluluk almalı. Öğretmen öğrencinin takibini yapmalı ancak sorumluluk öğrencide olmalı. Bunun için bazı yaptırımlar uygulanabilir. Okullar arası farklı uygulamalar olmaktadır. Konu ile ilgili yönetmelik çıkarılmalı ve kuralları açık net olmalı... ALÖ-8.

Bakanlık Ebadan ulaşımında alt yapıyı hızlandırmalı. Kolay ders atanmalı. Ve kolay derse katılmalı. Ebadaki ders konu videolarının tamamlanması gerektiğini düşünüyorum. Öğrenci okula gelmediği günlerin ders konularını videolardan izleyebilmeli... ALÖ-9.

Uzaktan eğitime teknolojik sebepler nedeniyle katılamayan öğrenciler için gereken araç gereci sağlamalıdır... ALÖ-11.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Mesleki ve teknik anadolu liselerinde görev yapan atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi isimli bu araştırmamızda 9 farklı branşta görev yapan 14 öğretmen ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin bir kısmının uzaktan eğitime başlarken hiçbir eğitim almadığını, eğitim alanların da kendi çabaları ile bu eğitimlere ulaştıkları görülmüştür. Bu da göstermektedir ki hazırlıksız yakalanan pandemi sürecinde eksiklikler zamanla giderilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin tamamı Eba ve Zoom platformlarını kullanmış diğer uygulamalar tercih edilmemiştir. Uzaktan eğitim platformlarının kullanılma amaçları ise genellikle ders anlatmak ve toplantılara katılmak olmuştur. Öğretmenler öğrencilerinin, bilişim araçlarını genellikle sosyal medya kullanımı ve oyun oynamak için kullandıklarını düşünmektedirler. Pandemi süreci sonrasında uzaktan eğitime yönelik görüşleri sorulduğunda öğretmenler, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin yerini tutmadığını, faydalı olmadığını ve uygulamalı derslerin uzaktan eğitim yoluyla yapılamadığını belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler alt yapı açısından en çok internet hızının az olması ve bağlantı problemlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca uzak bölgelerde internetin hiç olmaması, öğrencilerde bilgisayar, tablet veya telefon bulunmaması, internet paketlerindeki yetersizlik sayılan diğer problemlerdendir. Uygulamalı derslerin işlenilememesi, öğrenci katılımının azlığı, internetin sürekli kopması ve öğrencilerdeki motivasyon eksikliği öğretim açısından görülen sorunlar olarak gösterilmiştir. Öğrenciler açısından ise katılımdaki yetersizlik, öğrencilerin imkânlarının olmaması, derslerin ciddiye alınmaması, kontrol yetersizliği gibi sorunlarla karşılaşmıştır. Planlama açısından ise, derse katılan öğrenciler her seferinde değişiklik göstermiş, yüz yüze eğitimdeki planın aynısı uygulanmaya çalışılmış, bu sürece hazırlıksız yakalanılmış, akşam saatlerine ders konulmak zorunda kalınmıştır. Bu da sorunlara neden olmuştur. Öğrenci velileri gereken ilgiyi göstermemiş ve öğrencilerine yeterli imkânı sunamamıştır, kendileri de yeterli teknik bilgi ve beceriye sahip olmadıklarından bu konuda çocuklarına yardımları dokunamamıştır. Derslere hangi öğrencilerin katılacağına bilinmemesi, derste teknik problem yaşayacak mıyım endişesi, alınan ani kararlar, sürekli değişen durumlar, eğitimin bir süre uzaktan bir süre yüz yüze olarak sürekli değişmesi belirsizlik açısından öğretmenlerin yaşadığı sorunlardan olmuştur.

Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinin verimsiz olduğu görüşündedir. Buna rağmen zaman ve mekân kavramını ortadan kaldırması, öğrencilerin eğitim öğretimden tümüyle kopmaması ve kazanılan tecrübe uzaktan eğitimin avantajı olarak değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu sürecin öğrenmeyi geliştirici yönü olmadığını düşünmekteyken, bir kısmı da kendi kendine öğrenmeyi becerebilen öğrenciler için faydasının olduğu görüşündedir. Öğrenmeyi pekiştirme açısından ise genel kanaat faydasının olmadığı yönündedir. Bununla birlikte kayıtlı videoların sonradan izlenilmesinin pekiştirme açısından faydalı olacağını düşünenler de vardır. Uzaktan eğitimin kendi kendine öğrenme konusundaki faydası konusunda öğretmenler fırsata dönüştürülebilir görüşündedir. Senkron ve asenkron eğitimlerin faydası konusunda hem senkron eğitimi, hem de asenkron eğitimi faydalı gören öğretmenler olduğu gibi ikisini de faydasız gören öğretmenler bulunmaktadır.

Öğrencilerin sürekli ekran karşısında saatlerce beklemeleri omurilik ve göz problemlerine neden olmuştur. Ayrıca obezite problemleri gözlemlenmiştir. Sürekli aynı ortamda ve dış çevreden uzak bulunan öğrencilerde sosyalleşme sorunları gözlenmiştir. Öğretmenlere uzaktan eğitimin öğrencilerin psikolojik durumlarına etkileri hakkındaki düşünceleri sorulduğunda asosyal öğrencilerin yetiştiği bir süreç yaşadıklarını, okuldan

uzaklaşma ve ekran bağımlılığı problemleri gözlemlediklerini dile getirmişlerdir. Pandemi sonrasında okula dönen öğrencilerde kurallara uyum problemi, davranış bozukluğu, odaklanma sorunu, ahlaki yozlaşma, iletişimde gerileme, sabırsızlık, isteksizlik, sorumsuzluk gibi sorunlar gözlenmiştir. Öğrencilerin bilgiye direk olarak internet ortamında ulaşmaları konusunda öğretmenler, internetteki her bilginin doğru olmadığını öğrencilerin kavrayamadığı, her bilgiyi doğru bilgi gibi kabul ettikleri, süzgeçten geçiremedikleri ve bunu kolaycılığa kaçmak için kullandıkları için olumsuz fikir beyan etmişlerdir. Bununla birlikte bilgiye hızlı ulaşma konusunda fayda sağladığı için olumlu yaklaşan öğretmenler de olmuştur.

Uygulamalı derslerde uzaktan eğitim konusunda öğretmenlerin tamamı olumsuz görüş belirtmişlerdir. Uygulamalı derslerde uzaktan eğitimle verim alınmadığını, pekiştirici yönünün olmadığını, uygulamalı derslerin yaparak yaşayarak olması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir. Mesleki ve teknik eğitimde Hibrit modelin denenebileceğini düşünen öğretmen sayısı çoğunlukta iken bazı öğretmenler ise bunun uygun olmadığını düşünmektedir. Görüşmeye katılan farklı branşlardaki atölye ve laboratuvar öğretmenleri uzaktan eğitimin kendi alanlarında uygulanamayacağı görüşündedir. Bununla birlikte bir kısmı ise sadece teorik kısımlar için sürdürülebilir görmektedir. Uzaktan eğitimin yaşam boyu eğitim alanında yine sadece teorik dersler için uygulanabileceği görüşü hâkim olmuştur. Ayrıca seminer, konferans ve toplantılar için de kullanılabilmesi belirtilmiştir. Sanal laboratuvarlar konusunda öğretmenlerin bir kısmının hiçbir bilgisi bulunmamaktadır. Bilgi sahibi diğer öğretmenlerden ise, gerçek laboratuvarların yerini tutmayacağı görüşünde olanlar vardır. Uygun olabileceği görüşünde olan öğretmenler de mevcuttur. Simülasyon ve animasyon ile eğitimin mesleki eğitimde uygulamalı derslere hazırlık aşamasında faydalı olacağı görüşü hâkimdir. Ayrıca konuların pekiştirilmesinde faydalı olacağı düşünülmektedir.

Mesleki ve teknik anadolu liselerinden mezun olan öğrencilere verilen işyeri açma belgesinin uzaktan eğitim süreci sonrasında da aynı şekilde verilecek olmasının etkisi sorulan sorulardan bir diğeridir. Bu konuda öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde uygulamalı dersler tam alınmadığı için bu belgenin yetersiz olacağı ve iş yeri açıldığında sorunlara yol açacağı görüşündedir. İstekli öğrencilerin bu açığı kapatacağı görüşünde olan öğretmenler olduğu gibi, bunu zaman gösterecek görüşünde olan da vardır.

Sonuç olarak mesleki ve teknik anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime bakış açılarının olumsuz olduğunu söylemek mümkündür. Bunun en büyük sebebi ise derslerin büyük çoğunluğunun uygulamalı olmasıdır. Ayrıca bu okullarda eğitim gören öğrencilerin sosyoekonomik durumları uzaktan eğitime katılımı olumsuz etkilemekte fırsat eşitliğini ortadan kaldırmaktadır. Bu da uzaktan eğitimin verimli olmasının önündeki en büyük engel olmuştur.

Taşkın ve Aksoy (2021) yaptıkları uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri isimli çalışmalarında katılımcıların öğrenmede karşılaşılan güçlüklerin uzaktan eğitimle çözülmesinin daha kolay olduğu görüşünü olumsuz karşıladıklarını belirtmişlerdir. Gerekçe olarak öğretmenler uzaktan eğitimin her alanda ve kademedeki uygulanamayacağını düşünmektedirler görüşü belirtilmiştir. Bu çalışma yaptığımız araştırma ile benzerlik göstermektedir. Bu çalışmamızda görüşmeye katılan öğretmenler de uzaktan eğitimin uygulamalı derslerde yapılamayacağı görüşündedirler.

Öğretmen öğrenci arasındaki iletişim uzaktan eğitimin dezavantajları arasında olduğu yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır (Özdoğan ve Berkant, 2020). Bizim araştırmamıza katılan öğretmenler de benzer görüştedir. Kameraların kapalı olması, göz göze temas olmaması, sınıf içi etkileşimin olmayışı gibi nedenler iletişimi olumsuz etkilemektedir. Bu da uzaktan eğitimin bir dezavantajıdır.

Literatürde altyapı ve erişim sorunlarının uzaktan eğitimin en önemli problemi olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar mevcuttur (Akgül, 2021; Özdemir Baki ve Çelik, 2021; Sarı ve Nayır, 2020). Yaptığımız çalışmada da aynı sonuç ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitimin olumsuz yönleri nelerdir sorusu görüşmeye katılan öğretmenlere sorulduğunda çoğunluğu bu araştırmayla aynı yönde cevap vermişlerdir.

Yine literatür taramasında (Karacaoğlu vd., 2021) uzaktan eğitim üzerine bir araştırma isimli çalışmalarında uzaktan eğitimin öğrencilere fırsat eşitliği sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yaptığımız araştırma da aynı yöndedir. Özellikle mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin sosyo ekonomik durumları göz önünde bulundurulduğunda bu durum daha da belirginleşmektedir. Uzaktan eğitimin bir diğer yönü de elbette fırsat eşitsizliği oluşturmaktadır.

Pınar ve Akgül (2020) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin uzaktan eğitimi yararlı bulduklarını, uzaktan eğitimi işlevsiz bulanlar ise bu eğitimin sağlıklı işlemediğini, yeterli olmadığını, alt yapı olarak eksik olduğunu ve teknolojiye bağımlılık yaptığını belirtmişlerdir. Benzer görüşler bu araştırmada da ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerde ekran bağımlılığı alışkanlığının artması, imkânların elverişsiz olması gibi nedenleri olumsuzluk olarak dile getirmişlerdir. Bununla birlikte yeterli olanaklar sağlandığında belirli alanlarda uzaktan eğitimin faydalı olabileceği görüşünde olanlar da vardır.

Demir ve Özdaş (2020) Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi isimli araştırmalarında öğretmenler, öğrencileri öğrenme öğretme sürecine dâhil etmek için yüz yüze eğitimin avantajlarını kullanırken uzaktan eğitim sürecinde bunun teknik olarak mümkün olmaması öğrencilerde motivasyon düşüklüğüne ve derse kaşı ilgisizliğe sebep olmuş olabilir görüşüne ulaşmışlardır. Benzer durum bu araştırmada da görülmektedir. Öğrencilerin sınıf ortamında arkadaşlarıyla etkileşim halinde olmayışları, saatlerce bir odanın içerisinde ekran başında beklemek zorunda kalmaları gibi nedenler motivasyonlarını olumsuz etkilemiştir fikri bu araştırmada da bulunmaktadır. Yine Demir ve Özdaş (2020) aynı araştırmalarında öğretmenler iletişimin kopması, veli duyarsızlığı, veliye ulaşamama, çalışmalardan dönüt alamama ve bütün öğrencilere ulaşamama gibi haberleşme; salgın sürecinin uzaması, sürecin ne kadar süreceğinin bilinmemesi ile veli ve öğrencilerin eğitimi geçici bir süreç olarak görmesi gibi belirsizlik sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar demektedir. Aynı şekilde yukarıda sayılan olumsuzlukların tamamı bu araştırmaya katılan öğretmen görüşlerindedir.

Yapılan araştırmada görüşmeye katılan öğretmenlere, öğrencilere, öğrenci velilerine, meslektaşlarınıza ve Milli Eğitim Bakanlığına önerileriniz nelerdir diye sorulmuş ve aşağıdaki verilere ulaşılmıştır.

Öğrencilere, ders takibi ve tekrar yapmaları, sorumluluk almaları, sosyal olmaları, sosyal medyayı daha az kullanmaları ve canlı derslere katılırken dikkatlerinin dağılmayacağı bir ortam seçmeleri sunulan öneriler arasındadır.

Öğrenci velilerine, öğrencilerinin derse katılımını kontrol etmeleri, gerekli ortam ve imkânı onlara sunmaları, uzaktan eğitimi önemsiz görmemeleri, çocuklarına sorumluluk vermeleri ve onları her konuda anlayışla karşılamaları öneriler arasındadır.

Görüşmeye katılan öğretmenlerin meslektaşlarına, hizmet içi eğitimlere katılmaları, uzaktan eğitim öncesinde öğrencilere ön bilgilendirme yapmaları, öğrencilere her konuda ulaşmaya çalışmaları, derslerde dikkat çekici uygulamalara yer vermeleri öneriler arasındadır.

Milli Eğitim Bakanlığına ise, derslerin süresinin 30 dakikadan fazla olmaması, günde en fazla 5 ders yapılması, öğrenciler derse katılmadığı zaman ücretlerinin kesilmemesi, uzaktan eğitimde internetin ücretsiz olması, uygulamalı derslerin uzaktan yapılmaması, fırsat

eşitliği sağlanması, derslerde öğrenci katılımının zorunlu olması, ders içeriklerinin zenginleştirilmesi, bu konuda hizmet içi eğitimlerin yoğunlaştırılması, mümkün olduğunca uzaktan eğitimden kaçınılması ve alt yapının güçlendirilmesi öneriler olarak belirtilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağır, F., Gür, H. ve Okçu, A. (2008). Uzaktan eğitime karşı tutum ölçeği geliştirmeye yönelik geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Education Sciences*, 3(2), 128-139.
- Akgül, G. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Bozkurt, A. (2016). *Bağlantıcı kitlesel açık çevrimiçi derslerde etkileşim örüntüleri ve öğreten-öğrenen rollerinin belirlenmesi*. Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Araştırma Makalesi). *Millî Eğitim Dergisi*, 49(Özel Sayı 1), 273-292.
- Fırat, M. (2017). Understanding Turkish students' preferences for distance education depending on financial circumstances: A large-scale CHAID analysis. *International Review of Education*, 63(2), 197-212.
- Göktaş, Y., Gedik, N., Karoğlu, A. ve Çağıltay, K. (2009). Öğretim teknolojilerinin Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'ndeki tarihsel gelişimi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 81-92.
- İşman, A. (2008). *Uzaktan eğitim* (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Jones, N. B., & Laffey, J. (2002). How to Facilitate E-Collaboration and E- Learning in Organization “,The ASTD E -Learning Handbook: Best Practices, Strategies and Case Studies for an emerging field, Mc Graw Hill Companies, 25.
- Karacaoğlu, M., Karakuş, N., Esendemir, N. ve Ucuzsatar, N. (2021). Uzaktan eğitim üzerine bir araştırma: Türkçe Öğretmenleriyle Mülakatlar. *International Journal of Language Academy*, 9(1), 124-144.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir Baki, G. ve Çelik, E. (2021). Ortaokul matematik öğretmenlerinin uzaktan eğitimde matematik öğretim deneyimleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 293-320.
- Özdoğan, A. Ç. ve Berkant, H. G. (2020). COVID-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.
- Pınar, M.A. ve Akgül, G.D. (2020). Covid-19 salgını sürecinde fen bilimleri dersinin uzaktan eğitim ile verilmesine yönelik öğrenci görüşleri. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10(2), 461-486.
- Sarı, T. ve Nayır, F. (2020). Challenges in distance education during the (Covid-19) pandemic period. *Qualitative Research in Education*, 9(3), 328-360.

- Taşkın, G. ve Aksoy G. (2021). Uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 622-647.
- Türk Dil Kurumu. (2022). 27 Şubat 2022 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişildi.
- Ural, M. N. (2015). Antik Yunan'da "teknik": Teknoloji felsefesi tarihine genel bir bakış. *Mavi Atlas*, 4, 136-144.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.